

Suomen Terveydenhoitajaliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä ja eräksi siihen liittyviksi muiksi laeiksi 19.1.2017

Sosiaali - ja terveysministeriö

PL 33

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: lausuntopyyntö 19.1.2017 STM015:00/2015

Esityksen tavoitteet tehostaa ajantasaisen tiedon kulkua sote-palveluissa ja lisätä asiakastiedon ja hyvinvointitiedon hyödyntämistä sosiaali - ja terveydenhuollon asiakastyössä ovat hyvin tarpeellisia ja kannatettavia. Tärkeitä tavoitteita ovat myös tiedon hyödyntäminen johtamisessa, kehittämistyössä ja tutkimuksessa sekä tilastoinnissa ja helpottaa tiedon arkistointia ja hävittämistä.

Hallitusohjelman tavoitteena on lisätä kansalaisen mahdollisuuksia osallistua oman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseen sekä turvata palvelut erityisryhmille ja harvaan asutuilla alueilla. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi tulee kehittää monenlaisia ”työvälineitä”, joita tässä hallituksen esityksessä ovat kansalaisten omatietovaranto ja kansalaisten mahdollisuus tarkistaa omat Kantaan tallennetut asiakastietonsa suojatun kansalaisen käyttöliittymän avulla.

Edellä mainitut ”työvälineet” edellyttävät riittäviä perusvalmiuksia ja teknisiä laitteita, joita kaikilla kansalaisilla ei lähtökohtaisesti ole. Terveyden tasa-arvo -tavoitteen näkökulmasta on turvattava kansalaisille riittävät perusvalmiudet, tekniset mahdollisuudet sähköisten palveluiden käyttämiseksi. Erityinen huomio tulee kiinnittää niihin, joiden oma- ja itsehoidon valmiudet ja sähköisen asioinnin mahdollisuudet ovat muita vähäisemmät ja turvata heille riittävät lähipalveluina. Kaikki eivät myöskään halua sähköisiä palveluita. Toimiiko tässäkin tasa-arvoinen valinnanvapaus?

Esitysluonnoksen mukaan kaikkien palvelunantajien, myös itsenäisten ammatinharjoittajien ja pienten palvelunantajien on liityttävä valtakunnallisen

tietojärjestelmäpalveluiden käyttäjäksi. Tämä on ymmärrettävää, jotta voidaan luoda mahdollisimman kattava asiakastietojärjestelmäkokonaisuus ja asiakasta koskeva tieto olisi aina saatavilla riippumatta missä asiakas asioi. Pienille palveluntuottajille kustannukset mm. Kanta-arkistoon liittymisestä ja omavalvontaohjelmista tulevat olemaan suuret suhteessa järjestelmän käyttöasteeseen. Pienten yritysten ja ammatinharjoittajien liittyminen Kanta-palveluihin kohtuullisin kustannuksin on turvattava, jotta ne eivät joutuisi epätasa-arvoiseen asemaan palveluiden tarjoajina.

Esitysluonnoksessa todetaan, että ammattihenkilölle määriteltäisiin käyttöoikeus vain niihin asiakastietoihin, joita ammattihenkilön työtehtävässään olisi välttämätöntä käsitellä. Lisäksi työntekijälle voitaisiin määritellä käyttöoikeus muissa palvelutehtävissä syntyneisiin asiakastietoihin, joita hän säännönmukaisesti tarvitsee työnsä suorittamiseksi. Jotta palveluiden integraatio ja moniammatillinen yhteistyö voitaisiin totuttaa nykyistä tehokkaammin, tulisi tällä lainsäädännöllä pystyä korjaamaan nykyisen lainsäädännön puutteita. Esim. kouluterveydenhuollossa oppilashuollon toimijoilla (kouluterveydenhuolto, koulupsykologi ja koulukuraattori) tulisi asiakkaidensa asianmukaisen hoidon ja hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi olla tasavertainen käyttöoikeus yhteisen asiakkaan asiakastietoihin.

Esityksessä todetaan, että sosiaalihuollossa asiakas voisi kohdentaa kiellon palvelutehtävään tai yksittäiseen asiakirjaan, terveydenhuollossa palvelutapahtumaan ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa palvelutehtävään, yksittäiseen asiakirjaan tai palvelutapahtumaan.

Terveydenhoitajaliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, miten turvataan alaikäisen asiakkaan tietojen salassapito, hänen niin halutessa, jos tietojen kirjaaminen edellyttää niiden kirjaamista useampiin yksittäisiin potilasasiakirjoihin/sähköisiin lomakkeisiin (esim. ehkäisyneuvonnan asiakkaan tietoja kirjataan laboratoriolomakkeille, verenpaineenseurantalomakkeelle jne.) Pitäisikö asiakkaalla tällaisessa tilanteessa olla mahdollisuus kohdentaa kiello myös terveydenhuollossa yksittäiseen asiakirjaan eikä ainoastaan palvelutapahtumaan?

Lakiluonnoksessa esitettyjen monien uudistusten toimeenpano käytännössä edellyttää vahvaa työntekijöiden koulutusta uudistuneen lain sisällöstä ja sen tulkinnasta. Lisäksi tarvitaan tehokasta kansalaisten informointia, jotta he tulevat tietoisiksi muuttuneista oikeuksistaan ja mahdollisuuksista.

Lisäksi lausunnon on huomioitava, että esitysluonnos on riippuvainen vielä valmisteilla olevasta valinnanvapauslainsäädännöstä, joka on myös parhaillaan lausuttavana.

Helsinki 3.3.2017

Leila Lehtomäki
Puheenjohtaja
Suomen Terveydenhoitajaliitto ry

Aija Saarinen
Kehittämispäällikkö
Suomen Terveydenhoitajaliitto ry